

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH
ZDROJOV**

1126855

**ANALÝZA CHOVU DOJNÍC NA FARME PD-GAMA
PAVLOVCE NAD UHOM**

2010

MILAN MARHEVSKÝ

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH
ZDROJOV**

**ANALÝZA CHOVU DOJNÍC NA FARME PD GAMA
PAVLOVCE NAD UHOM**

Bakalárska práca

Študijný program:	Manažment živočíšnej výroby
Študijný odbor:	6. 1. 2 Živočíšna produkcia
Školiace pracovisko:	Katedra špeciálnej zootechniky
Školiteľ:	prof. Ing. Ondrej Debrecéni, CSc.

Nitra, 2010

Milan Marhevský

Čestné vyhlásenie

Podpísaný Milan Marhevský týmto vyhlasujem, že som bakalársku prácu na tému: „Analýza chovu dojníc na farme PD-GAMA Pavlovce nad Uhom“ vypracoval samostatne s použitím literatúry.

Som si vedomý zákonných dôsledkov v prípade, ak hore uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 22. apríla 2010

Milan Marhevský

Pod'akovanie

Touto cestou si dovoľujem poďakovať vedúcemu bakalárskej práce prof. Ing. Ondrejovi Debrecénimu, CSc. za cenné rady, pripomienky a všestrannú pomoc pri vypracovaní bakalárskej práce a takisto aj celému manažmentu spoločnosti PD – GAMA Pavlovce nad Uhom za poskytnutý materiál.

Abstrakt (v štátnom jazyku)

Bakalárska práca komplexne analyzuje chov hovädzieho dobytku na PD-Pavlovce nad Uhom. Práca sa zameriava na analýzu stáda z hľadiska vekového a plemenného zloženia podielu potomstva po jednotlivých býkoch a dojnosti podľa laktácií. Ďalej je zameraná na analýzu dodávky mlieka, analyzuje úroveň reprodukcie, analýzu výživy a techniky chovu, analýzu technologického vybavenia, je vyhodnotenie personálneho obsadenia, analýzu produktivity práce a ekonomiky výroby mlieka v spoločnosti. Analýza vyúsťuje v závere práce do zhodnotenia predpokladov spoločnosti pre podnikanie v oblasti výroby mlieka formou marketingovo-podnikateľskej analýzy chovu HD (SWOT analýzy) v spoločnosti PD-GAMA Pavlovce nad Uhom.

Kľúčové slová: hovädzí dobytok, úžitkovosť, reprodukcia, výživa, ekonomika výroby mlieka, plemenná a líniová štruktúra

Abstrakt (v cudzom jazyku)

Bachelor thesis analyzes complexly bovine to PD-GAMA Pavlovce nad Uhom above. The work focuses on the analysis in terms of age composition of breeding and offspring for each share of bulls and milk yield by lactation. It is focused on the analysis of milk supplies, examines levels of nutrition and breeding techniques, analysis of technological equipment, analysis of labor productivity and economics of milk production in PD-GAMA Pavlovce nad Uhom above. Analysis of results at the end of the work to assess business projections for the production of milk. In conclusion, this work is to evaluate staffing and marketing and business analysis-holding company in the HD PD-GAMA Pavlovce nad Uhom above.

Key words: cattle, performance, reproduction, nutrition, economics of milk production, breeding and line composition.

1 Obsah

Zoznam skratiek a značiek.....	6
Úvod	7
1 Prehľad literatúry.....	9
2 Cieľ práce.....	18
3 Materiál a metodika.....	19
3.1 Stanovenie čiastkových cieľov	18
3.2 Materiál.....	19
3.3 Metodický postup	20
4 Výsledky a diskusia.....	23
4.1 Charakteristika podniku PD-GAMA Pavlovce nad uhom.....	23
4.2 Analýza stáda dojníc	24
4.2.1 Veková štruktúra stáda.....	24
4.2.2 Produkčná štruktúra stáda	27
4.2.3 Plemenná a líniová skladba stáda kráv a jalovic a jeho štruktúra.....	29
4.2.4 Úžitkovosť po jednotlivých býkoch a dojností podľa laktácií	31
4.3 Analýza dodávky mlieka.....	35
4.4 Analýza reprodukcie	36
4.5 Analýza výživy a techniky kŕmenia.....	37
4.6 Ekonomika výroby mlieka.....	39
4.7 Zhodnotenie technologického vybavenia farmy.....	42
4.8 Analýza produktivity práce.....	43
4.9 Marketingovo-podnikateľská analýza chovu HD v spoločnosti PD-GAMA Pavlovce nad Uhom.....	43
5 Návrh využitia výsledkov v praxi.....	46
Záver.....	47
Zoznam použitej literatúry.....	49

2 Zoznam skratiek a značiek

HD	hovädzí dobytok
MO	mediobdobie
KÚ	kontrola úžitkovosti
R	mliekový typ červenostrakatý
H	holsteinský dobytok
RV	rastlinná výroba
ŽV	živočišna výroba
VN	vlastné náklady
(HIM) IM	(hmotný) investičný majetok
LIN	lína
REG	register
l	liter
t	tona
tis.	tisíc

3 Úvod

Hospodársky význam chovu hovädzieho dobytká spočíva vo využívaní jeho úžitkových vlastností pre výrobu základných potravín ľudí – mlieka a mäsa. Hovädzí dobytok tvorí základ hospodárenia každého poľnohospodárskeho podniku, pretože nadväzuje na pôdu, prináša pravidelný príjem, najmä za mlieko a mäso a okrem toho je hlavným producentom maštalného hnoja. Poskytuje pre priemysel aj cenné suroviny, ako sú koža, rohovina a žľazy s vnútornou sekréciou, ktoré využíva farmaceutický priemysel.

Význam chovu hovädzieho dobytká vyplýva aj z histórie vývoja ľudskej spoločnosti, pretože charakterizoval jej kultúru a hospodársku úroveň. Na začiatku ľudskej civilizácie bol hovädzí dobytok meradlom bohatstva a dlho mal funkciu platidla. Dokazuje to latinský výraz pecudia = peniaze, odvodeného od slova pecus = dobytok.

Požiadavky na chov hovädzieho dobytká boli v histórii ľudskej spoločnosti rozličné. V mladšej dobe kamennej spočíval význam chovu hovädzieho dobytká predovšetkým v produkcii mäsa, kostí a kože. Až po jeho zdomácnení človekom sa vytvorila závislosť medzi hovädzím dobytkom, pôdou a človekom. Poľnohospodárstvo sa začalo rozvíjať v bronzovej dobe a hovädzí dobytok sa začal používať ako záprahové zviera na prácu v poľnohospodárstve a na nosenie bremien.

Na produkciu mlieka začali hovädzí dobytok používať ako prví Egypťania a po nich aj národy žijúce v Strednej Ázii, Indii a Rímia. Chov hovädzieho dobytká na produkciu mäsa je známy u Egypťanov už v staroveku. Hovädzí dobytok vykrmovali v tmavých maštaliach pri nedostatočnom pohybe zvierat.

Hovädzí dobytok nadobudol význam ako producent mäsa a mlieka až v XIX. Storočí, keď nastal rozvoj priemyslu, rast robotníckej triedy a zvýšila sa spotreba živočíšnych produktov, najmä mlieka a mäsa. V tomto období sa vo väčšine európskych štátov začala aj intenzívna plemenárska práca zameraná na zošľachtovanie plemien hovädzieho dobytká. Hovädzí dobytok ako ťažné zviera mal veľký význam pre rozvoj poľnohospodárstva, najmä u malých a stredných roľníkov. Aj u nás ešte pred druhou svetovou vojnou hlavnú ťažnú silu malého roľníka predstavovala krava, u stredného roľníka vol. Značnú časť výroby hovädzieho mäsa zabezpečoval výkrm volov, z ktorého mal stredný roľník značné príjmy. Využíval voly ako záprahové zvieratá na

poľnohospodárske práce sezónne, spravidla od jari do jesene. Po skončení poľnohospodárskych prác začal voly vykrmovať, cez zimu ich vykŕmil a na jar predal. Na jeseň si zaobstaral junce, ktoré do jari naučil ťahať, aby nimi nahradil predané voly.

Najväčší význam chovu hovädzieho dobytká spočíva v zabezpečovaní výroby živočíšnych bielkovín pre výživu človeka a pre rozvoj živočíšnej výroby. Hovädzí dobytok svojím fyziologickým a biochemickým mechanizmom je schopný v procese látkovej premeny pretvárať živiny prijímané z hrubých objemových krmív na biologický a energetický koncentrované plnohodnotné potraviny – mlieko a mäso. Význam chovu hovädzieho dobytká zvyšuje skutočnosť, že vracia do pôdy asi 45% organickej hmoty, ktorú z nej prijal. Pri produkcii mlieka využíva živiny z predkladaných krmív veľmi hospodárne. Asi 35% bielkovín krmiva premieňa na mliečne bielkoviny.

Budúcnosť chovu hovädzieho dobytká možno vidieť vo zvyšovaní genetickej úrovne chovaných stád a vytváraní vhodných podmienok pre dobytok. Ide o dlhodobý, náročný proces a preto je potrebné aby sa mu venovala dostatočná pozornosť.

4 Prehľad literatúry

Sommer (2003) multifunkčnosť poľnohospodárstva musíme výrazne posilniť. Potrebné reformy na splnenie cieľov v rámci EÚ, ale aj národná politika by mali zabezpečiť zmeny najmä vo vzťahu k stabilite poľnohospodárskych podnikov, musia prihliadať na požiadavky spotrebiteľov, zabezpečiť účinnú ochranu životného prostredia a udržateľný rozvoj jednotlivých regiónov.

Bíreš – Cabadaj (2004) píšú, že základom pre budúcnosť v praxi s hovädzím dobytkom bude pokračovanie rastu svetovej populácie, neustále zvyšovanie požiadaviek na zdravé a bezpečné mäso a mlieko, pokračovanie industrializácie živočíšnej výroby, zvyšovanie dôležitosti chovov pred individuálnym zvieratom ako prevádzkovej jednotky a jej zdravie a produkcia, dôležitosť pohody zvierat, ekonomická životaschopnosť a finančný úspech producentov dobytká, moderná informačná a komunikačná technológia a vzdelávanie praktických veterinárnych lekárov v oblasti chorôb a chovu hovädzieho dobytká.

Huba, Mach (2005) píšú, že základným cieľom koncepcie rozvoja chovu HD je zvýšenie konkurencieschopnosti chovu hovädzieho dobytká na Slovensku cestou stabilizácie početných stavov, zlepšením parametrov úžitkovosti a vytvorením podmienok pre rast produkcie hovädzieho mäsa. Rozvádzajú koncepciu chovu HD pred vstupom a po vstupe do EU, v ktorej uvádzajú východiskový stav a požiadavky kladené na chov HD po vstupe do EU z hľadiska ekonomických predpokladov, welfere zvierat a legislatívy platnej v EU.

Kadečka (2002) píše, že jalovice, na ktorých sa nešetří, sú rannejšie a je možné ich otelenie vo veku 23 – 25 mesiacov. V chovoch pretrváva zastaraný názor, že zvieratá nesmú „podtrhnúť“ rannejším pripustením, skôr ako vo veku 16 – 19 mesiacov. Neskoršie pripustené jalovice však stučnejú a úžitkovosť prvôstok je znížená.

Podľa Šťastného a Lackovej (2004) je odporúčaná kondícia v rôznych štádiách laktácie nasledovná :

- pôrod 3,0 – 3,5
- pripúšťanie 2,5
- neskorá laktácia 3,0 – 3,5
- státie na sucho 3,0 – 3,5

Pre každého chovateľa má veľký význam, aby jeho dojnice produkovali čo

najviac mlieka a potrebovali pre to čo najmenej času. Rýchlejšie spúšťanie, a tým aj vydojenie mlieka kráv, šetrí čas potrebný pre dojenie a využite technologického zariadenia – dojárne (Strapák a Ryba, 2003)

Do skupiny nepriamych úžitkových vlastností zaraďujeme aj dojiteľnosť, ktorá je popisovaná ako individuálna vlastnosť dojnice, ktorá charakterizuje funkčnú vlastnosť vemena, schopnosť spúšťať mlieko. Dojiteľnosť považujeme z chovateľsko-technologického hľadiska za veľmi dôležitú vlastnosť, ktorá v súvislosti s modernizáciou dojacej techniky a budovaním moderných dojární popri dosahovanej mliekovej úžitkovosti zohráva a bude zohrávať v budúcnosti závažnú úlohu (Vavrišínová, Strapák, Bulla a i., 2001).

Predpokladom zvyšovania úžitkovosti hospodárskych zvierat je okrem základných racionálnych opatrení i cieľavedomá šľachtiteľská práca. Úlohou selekcie a plemenitby je nielen skoncentrovať požadované vlohy, ktorých fenotypový prejav vyjadruje predpokladanú úžitkovosť populácie, ale zároveň eliminuje nepriaznivý prejav inbrednej depresie, ktorá môže vzniknúť v dôsledku neplánovanej príbuzenskej plemenitby. Čistokrvná plemenitba a k nej prislúchajúce formy, umožňujú postupne vytvárať väčšiu vyrovnanosť a ustálenosť morfológických a fyziológických vlastností plemena i celých populácií pomocou vypracovaných šľachtiteľských programov. Nežiaduce prejavy príbuzenskej plemenitby eliminuje zväčšená aktívna populácia zvierat, vyrovnanie pomeru pohlavia medzi plemenníkmi a plemennicami v populácii, štandardizovaná veľkosť populácie (Kadlečík, 2003).

Baňasová – Mihina – Tančín (2002) píšú, že dojiteľnosť považujú z chovateľského hľadiska za veľmi dôležitú technologickú vlastnosť, ktorá výrazne ovplyvňuje efektivitu procesu dojenia. Pri vplyve plemena ako jedného z faktorov ovplyvňujúcich dojiteľnosť existuje medzi plemenná odlišnosť a to hlavne pri ukazovateľoch dojiteľnosti, v čase dojenia a dodávania, v objeme ručného a strojového dodojku. Dobré uplatnenie v dojárni s automatizovaným riadením procesu dojenia majú dojnice holšteinského plemena. V priebehu uplynulého obdobia došlo k zmenám v parametroch dojiteľnosti, vzrástli hodnoty celkových výdojkov, zmenila sa technika dojenia i technika na meranie dojiteľnosti, ako aj celkový prístup ľudí. Zároveň rýchly rozvoj techniky umožňuje stále viac reagovať na individualitu zvierat.

Huba (1997) objasňuje, že hnať sa len za vysokou mliekovou úžitkovosťou môže v skutočnosti znamenať nižšie príjmy. Uvádza, že praktické skúsenosti, potvrdené

vedeckým výskumom, poukazujú na súvislosť úžitkovosti za laktáciu s dĺžkou servis periódy . Pri produkcii za celú laktáciu je tento vzťah jednoznačný, nakoľko dĺžka laktácie priamo súvisí s dĺžkou servis periódy. Rozdiel v produkcii medzi dojnícami s najdlhšou a najkratšou servis periódou môže predstavovať i viac ako 3 000 kg za laktáciu.

Intenzívne šľachtenie s cieľom zvýšenia produkcie mlieka, obsahu jeho zložiek, zlepšenia jeho kvality i zlepšenia exteriéru hovädzieho dobytká je možné uskutočniť len na základe objektívnych, presných a hlavne pravidelných informácií o úžitkových vlastnostiach hovädzieho dobytká, Ryba(1997), modernými metódami hodnotenia (Animal Model, Test Day Model), ktoré uplatňuje Štátny plemenársky ústav SR v spolupráci s VÚŽV a SPU Nitra.

Laktóza je v mliečnej žľaze tvorená z glukózy, kyseliny propiónovej, aminokyselín a ďalších glukózu tvoriacich látok. Glukóza je kľúčom k ovplyvňovaniu nielen obsahu laktózy, ale i mliečnej bielkoviny. Naproti tomu predstupňom mliečného tuku je unikavá masná kyselina octová, ktorá je dominantnou kyselinou v bachore premenou krmív a je zdrojom energie. Zvlášť dôležité je zásobenie krmnej dávky dostatočným podielom fermentovateľných častí vlákniny (celulóza, hemicelulóza), z nich bachorovou fermentáciou vzniká hlavne kyselina octová, zatiaľ čo z cukru vzniká hlavne kyselina maslová (Doležal, Zeman, 2005a).

Paška (1995) píše, že ekonomika výroby mlieka a jatočného mäsa vyžaduje chov takého typu dobytká, ktorý by bol schopný produkovať mlieka a mäso pri maximálnom podiele objemových krmív a minimálnom podiele jadrových krmív a pri minimálnej potreba živej práce.

Debrecéni – Bulla – Zimmermann (1997) tvrdia, že tézy o neschopnosti a nutnosti likvidácie slovenského strakatého plemena v prospech „jediného výkonného“ holštajnského dobytká bola vyvrátená nielen úspechmi chovu strakatého dobytká v okolitých vyspelých štátoch, ale aj serióznou analýzou biologických možností slovenského strakatého plemena a ekonomických možností slovenských poľnohospodárskych podnikov.

Štolc a et al. (1999) píše, že holšteinské plemeno je dnes najprešľachtenejším plemenom na mliekovú úžitkovosť. Je veľkého telesného rámca predstavovaného u dospelých kráv výškou v kohútiku 143 cm a živou hmotnosťou 700 kg. Požadujú sa zvieratá s minimálnym funkčným osvalením, plochým hrudníkom, ostrým kohútikom, suchými a pevnými končatinami. Vemeno má mať dlhú a širokú základňu, plochý

prechod na pupočnú stenu a vzadu má byť vysoko upnuté. Zvieratá majú byť čiernostrakato sfarbené s čiernou hlavou nesúcou prípadne biele znaky.

Holšteinske plemeno - Produkčná schopnosť dospelých kráv nad 6000 kg mlieka za laktáciu, 3,30 a vyšší obsah mliečnych bielkovín, vemeno vhodné na plnomechanizované dojenie, živá hmotnosť dospelých kráv 600 – 700 kg. Prírastková schopnosť býkov vo výkrme 1000 –1300 g a vhodnosť pre podmienky aj vysoko technizovanej technológie chovu a schopnosť pre vysoký konzum objemových krmív.(Bogdányi, Šebej 1994).

Mlieko musí byť schladené do 150 minút od začiatku dojenia na najmenej 5°C a do doby odvozu uchovávané pri teplote 4 – 7 °C (Debreceni et al., 1995).

Podľa Kováča a Mudroňa (2002) zmeny v kvalite mlieka môžu tiež byť výsledkom vplyvov mimo krmnej dávky:

- vek kráv: tak mliečny tuk ako aj bielkovina klesajú vekom zvlášť od 1. po 5. laktáciu,
- stupeň laktácie: kvalita mlieka klesá až do vrcholu laktácie a potom sa zvyšuje,
- gravidita: zvýšenie po vrchole laktácie je oveľa väčšie u gravidných zvierat,
- choroby: zvlášť chronicky prebiehajúce ochorenia znižujú kvalitu mlieka,
- plemeno: mliečny tuk je ovplyvnený najmä genetickým potenciálom zvierat.

Najdôležitejšou podmienkou optimálneho vývoja úžitkovosti v chove kráv je každodenná starostlivosť o reprodukciu. Tento proces začína v období státia na sucho, keď sa vysokoteľné kravy pripravujú na najťažšie obdobie v ich reprodukčnom cykle, ktorým je pôrod a popôrodné obdobie s nástupom laktácie. V tomto období je dôležitá optimálna výživa a intenzívna zooveterinárna starostlivosť. Dobrá mlieková úžitkovosť sa môže realizovať len pri zvieratách, ktoré sú na toto obdobie z kondičného a metabolického hľadiska pripravené (Grafenau, Pivko, Grafenau ml., 2005).

Reprodukcia vo výraznej miere ovplyvňuje ekonomiku chovu dobytku na mäso. Ďalšími ukazovateľmi, ktoré ovplyvňujú ekonomiku chovu sú prírastky teliat do odstavu, prírastky zvierat vo výkrme a vek jalovíc pri prvom otelení. Ukazovateľ vek pri prvom otelení viac poukazuje na zvládnutie odchovu jalovíc a na úroveň prírastkovlivej hmotnosti po odstave. V tomto smere je možné považovať tento údaj ako rovnocenný s údajom o medziobdobí, aj keď nie vždy sa oplatí dodržiavať minimálnu hranicu pripustenia, lebo v systéme chovu dojčiacich kráv je najvhodnejšie využitie sezónnosti pripúšťania, a tým aj telenia (Kožuch, Dufka, Frelich, 2005).

O aktuálnom stave reprodukcie v chove nás informujú základné ukazovatele. Sú nimi:

- inseminačný interval (kratší ako 60 dní) vyjadruje dĺžku doby od pôrodu po pripustenie,
- service perióda (SP, 85 dní) počet dní od pôrodu po novú teľnosť,
- percento teľnosti po 1. Inseminácií vyjadruje skutočné % kráv teľných po 1. Inseminácií. Veľmi dobré nad 60 %, 55 – 60 % dobré a pod 50 % signalizuje zvýšený výskyt porúch plodnosti,
- inseminačný index vyjadrujúci počet inseminácií potrebných na dosiahnutie teľnosti jednej plemennice. Veľmi dobrý pod 1,5, dobrý do 1,8 a vyhovujúci do 2,0
- medziobdobie (kratšie ako 365 dní) vyjadrujúce počet dní medzi dvoma oteleniami. Veľmi dobré 366 – 380 dní, menej dobré do 400 dní, nevyhovujúce viac ako 400 dní,
- intenzita pripúšťania a oplodňovania (7,5 – 7,8 %) vyjadruje % pripustených a teľných kráv v priebehu jedného mesiaca (Kováč, Nagy, Seidel, 2006).

Inseminačný interval by Je obdobie od otelenia po prvú insemináciu. Inseminačný interval by nemal byť kratší ako 40 dní. Za veľmi dobrý inseminačný interval považuje Krajňák, Šťastný (1993) hodnotu do 60 dní, za dobrý 80 dní, vyhovujúci do 100 dní a nevyhovujúci nad 100 dní. Šťastný a.i (1996) odporúča inseminačný interval 50 – 60 dní u vysokoprodukčných medzi 80 – 90 dňom a servis perióda 85 dní.

Service perióda tiež nazývaná medziteľnosť. Udáva časový interval v dňoch od otelenia po oplodnenie. Obsahuje hodnoty len u zvierat, u ktorých bola zistená gravidita. Vylúčené sú teda zvieratá, ktoré nezabrezli, čo môže skresľovať pohľad na reprodukčnú výkonnosť stáda. Cieľom je zabezpečiť, aby zabrezlo najmenej 80 % všetkých inseminovaných plemenníc (Bush, 1988 podľa Jílek 2002).

Inseminačný index je číslo udávajúce, koľko inseminácií je potrebné uskutočniť, aby sa dosiahla teľnosť. Priemerný inseminačný index v našich chovoch sa pohybuje v hraniciach 1,8 – 2,0. Inseminačný index nad 2,0 svedčí o poruchách plodnosti. U býkov s veľmi dobrou plodnosťou by nemal byť vyšší ako 1,6. Výšku inseminačného indexu môžu ovplyvniť hlavne nevyhovujúce chovateľské podmienky a vysoká produkcia mlieka. Inseminačný index možno použiť len v tých istých chovateľských podmienkach a pri počte najmenej 150 – 200 plemenníc. (Plesník a kol 1977).

Medziobdobie je časový úsek, v dňoch medzi dvomi za sebou nasledujúcimi pôrodmi jedného zvierat'a. Táto hodnota sa týka kráv, ktoré sa otelili minimálne dvakrát. Nepočítajú sa zvieratá, ktoré potratili. Cieľová hodnota je 365 dní (Bush, 1988 , podľa Jílek a.i., 2002).

Šťastný – Lacková – Lukáč (1998) píšú, že výsledky inseminácie kráv a jalovic ovplyvňuje viac faktorov, ktoré na jednej strane tvoria v ktorom je zviera chované a na strane druhej faktory bezprostredne sa viažuce na insemináciu ako komplex technologických postupov. Celkové možno vplyvy zhrnúť nasledovne:

Tab. č. 1

<i>1. Vplyv chovateľa – tvorí 50% všetkých vplyvov</i>
<i>2. Vplyv makroklimatických vplyvov – tvorí 5% vplyvov</i>
<i>3. Vplyv technologického ustajnenia – tvorí 5% vplyvov</i>
<i>4. Vplyv zdravotného stavu – tvorí 20% vplyvov</i>
<i>5. Vplyv inseminácií – tvorí 20% vplyvov</i>

Šťastný a Lacková (2004) uvádzajú, že pre kravy je typický 21. dňový cyklus. Pri jaloviciach je spravidla o 1-2 dni kratší. V dĺžke cyklu existujú aj individuálne rozdiely a tak sa za fyziologickú považuje dĺžka 17-24 dní. Prvý deň cyklu sa stotožňuje s prvým dňom ruje. Vrcholom cyklu sú výrazné zmeny na pohlavných orgánoch a v správaní sa plemenníc. Toto obdobie sa označuje ako ruje (krava sa behá). Pohlavný cyklus je charakterizovaný zmenami v období pred rujou (proestrus), zmenami po rují (postestrus), obdobia relatívneho pokoja (diestrus).

Thompson, Freeman, Berger (1981) považujú za najvýznamnejšie vplyvy poradie pôrodu (viac obtiažných telení bolo zaznamenaných pri jaloviciach), pohlavie teľaťa (jalovičky sa rodia ľahšie ako býčky), obdobie telenia (ťažšie pôrody v zime), vplyv chovu (rôzne technologické systémy, usmerňovanie výživy, dĺžka teľnosti,

hmotnosť teľaťa a rozmery panvy matky.

Podľa Cesnaka (2005) úroveň reprodukcie dojníc podmieňuje ekonomiku ich chovu. V dojných stádach hlavným ekonomickým ukazovateľom je produkcia mlieka, okolo ktorej sa točí celý chod farmy. Avšak na to, aby krava mohla produkovať mlieko potrebuje porodiť teľa, najlepšie raz za rok. Preto je z tohto pohľadu nutné považovať reprodukciu kráv za rovnako významnú ako produkciu mlieka.

Správna výživa zvierat vyžaduje nielen prísun živín v normovanej úrovni, ale aj zodpovedajúcu štruktúru kŕmnych dávok. V jednotlivých štádiách reprodukčného cyklu je potrebné diferencovať výživu dojníc s ohľadom na ich meniace sa potreby, ale aj celkový zdravotný stav a dlhodobú úžitkovosť. Počas zasušenia je efektívne znížiť zastúpenie siláží v kŕmnej dávke, aby sme organizmu dojnice vytvorili priestor pre oddych od vonkajšieho prívodu organických kyselín a alkoholov. Pri ich skrmovaní pôsobia tieto látky v tele dojníc ketogénne a pri zvýšených množstvách narušujú stabilitu vnútorného prostredia a zdravotný stav dojnice (Polák, Čunderlíková, 2005).

Kvalita objemových krmív je vo všeobecnosti pojem, ku ktorému sa vzťahuje mnoho rôznych definícií, ktoré sa viac alebo menej prekrývajú či dopĺňujú. Nie zriedkavo je však kvalita chápaná veľmi jednostranne a rozporuplne. Inokedy je, viac alebo menej, nesprávne pochopená a interpretovaná. Principiálnym problémom je skutočnosť, že pojem kvality objemových krmív v sebe zahŕňa veľký komplex faktorov a závažných vzťahov medzi nimi.

Faktory ovplyvňujúce kvalitu objemových krmív majú rôzny:

- pôvod

- mechanizmus vzniku

- miesto vzniku

- mechanizmus pôsobenia

Tieto faktory pôsobia na zdravie a produkciu zvieratá samostatné, synergicky, alebo antagonisticky, pozitívne či negatívne. (Mitrík, Vajda, 1999).

Základom kŕmnych dávok vysokoúžitkových dojníc v západnej Európe sú trávne siláže. Ich výživové parametre môžeme charakterizovať hodnotami dusíkatých látok na úrovni 150 – 170 gramov a obsahom vlákniny v rozpätí od 22 do 24 % v kilograme sušiny. Skorší zber bielkovinových siláží umožní okrem zvýšenia obsahu dusíkatých

látok vo vyrobených silážach ušetriť aj veľké množstvo finančných prostriedkov (Gallo, 2005).

Čelechovský (2002) uvádza, že základom vysokej úžitkovosti a dobrého zdravotného stavu zvierat pri ekonomicky únosných nákladoch je zvládnutie výroby vysokokvalitných siláží. Základom výživy prežúvavcov boli, sú a vždy aj budú siláže. Každý chovateľ by mal stále myslieť na skutočnosť, že zvýšením kvality siláží nezabezpečí len viac energie, bielkovín a vitamínov pre zvieratá, ale súčasne zníži aj náklady podniku.

Je nutné kŕmiť iba na základe potrieb dojnice. Voľný príjem potravy (ad libitum) je potrebné zamedziť, pretože s príliš vysokou energetickou hranicou pred otelením, klesá k začiatku laktácie príjem krmiva (a tým aj prísun energie). So začiatkom laktácie vzrastá u vysokoúžitkových dojníc potreba energie asi o 100% (Flatnitzer, 2002).

Derbrecení - Bulla - Strapák (1997) uvádzajú, že 80 % z vonkajších faktorov predstavuje výživa dojníc, správny odchov teliat a jalovic. Práve preto platí, ak vyriešime výživu HD najmä z kvalitatívneho hľadiska nie je problém s uplatnením genetických potencií každého plemena, či ide o holšteinské, slovenské strakaté alebo pinzgauské v každom regióne, výrobnjej a geografickej oblasti.

Významnou vlastnosťou je najmä produkcia kvalitného mlieka z hľadiska obsahu bielkovín a tuku v spojení s výbornou mäsovou úžitkovosťou. Ďalším pozitívom je schopnosť produkcie do vysokého veku, dobrá plodnosť a hlavne efektívne využívanie objemových krmív.

Dôležitosť objektívneho hodnotenia úrovne výživy vo vzťahu k produkcii a zdraviu dojníc na farme stúpa úmerne so zvyšovaním produkcie a počtosti stáda. Náklady na kŕmenie predstavujú 50-60 % z celkových nákladov na jednotku produkcie a práve optimalizácia výživy dojníc prináša zníženie nákladov tak na kŕmenie, ako aj na terapiu zvierat (Vajda, Maskaľová, Mitřík, 2004)

Brouček – Mihina (2002) uvádzajú, že najfyziologickejší spôsob napájania teliat je cicanie kravy, kedy je doba pitia pomerne dlhá a časový interval závisí od času potrebného na strávenie mliek.

Pajtáš – Bíro - Šimko (2001) píšú, že dojnice nikdy nesmieme kŕmiť paušálne. Vždy musí ísť o taký systém kŕmenia, pomocou ktorého zabezpečíme požiadavky dojníc, ktoré sa v priebehu reprodukčného cyklu výrazne menia.

Voľné ustajnenie dobytku so širokými a rovnými kŕmnymi stolmi je v súčasnosti najpočetnejšou ustajňovacou technológiou. Samozrejým predpokladom, resp.

povinnosťou chovateľa pre úspešný chov je sledovanie diania na krmnom stole a krmisku. Pravidelné a veľmi početné prihrňanie krmiva k požľabnici je hlavnou podmienkou pre využitie ZKD v spojení s mechanizáciou zakladania krmiva (Doležal, 2007)

Odchov teliat a jalovic predstavuje jednu z najdôležitejších aktivít, vykonávaných na farmách mliekového dobytku. Jeho výsledky v celom rade z nich v súčasnosti nedosahujú požadovanú úroveň. Za chovateľský cieľ (požadovanú úroveň tzv. hrubej natality) v zdravom stáde dojníc s veľmi dobrou mliekovou užitkovosťou a fyziologickými parametrami reprodukcie (čo je veľmi náročná, hoci nevyhnutná podmienka úspechu nielen pri odchove teliat, ale aj v celkových nárokoch na každý ekonomicky úspešný chov) sa dá považovať narodenie 110 teliat na 100 kráv za rok (vrátane teliat, pochádzajúcich z pôrodov jalovic). Reálne to však môže byť (Skřivánek, 2007).

Ubřežiová – Gálík (1999) píše, že rentabilita výroby mlieka je ovplyvnená celou radou faktorov. Na prvom mieste treba menovať technológiu ustajnenia a kŕmenia kráv vzhľadom na naplnenie požiadaviek welferu zvierat a na splnenie podmienok pre zaradenie poľnohospodárskych podnikov do systému mliečnych kvót.

Malý priestor a betónová podlaha patria medzi faktory limitujúce pohodlie zvierat. Zvieratá mávajú viac problémov s končatinami ako tie, ktoré majú boxy nastielané slamou (Canali et al., 2001).

Šottík (1998) píše, že HD vyžaduje čisté, suché a bezprievanové ustajňovacie prostredie, ktoré má byť primerané pohodlné.

Sklenár – Mihina, (1999) píše ako znížiť výrobné náklady a zefektívniť výrobu, investíciami do modernizácie a rekonštrukcie existujúcich objektov.

Vo výrobných nákladoch u hovädzieho dobytku nepochybne dominujú:

- náklady na výživu
- samotná užitkovosť, ktorú podmieňuje celý rad faktorov, z ktorých je opäť (okrem genofondu, technológie, riadenia atď.) hlavne úroveň výživy (Tyleček, 2002).

Hrušovský (2000) nevidí problém agrokomplexu v produkcii produktov, ale predovšetkým v ich predaji, odbytových možnostiach. Preto jednou z kľúčových oblastí, ako sa pohnúť zo súčasného kruhu agroproblémov je aj skvalitnenie marketingových činností.

2 Cieľ práce

Cieľom tejto záverečnej práce bola analýza chovu dojníc v spoločnosti PD-GAMA Pavlovce nad Uhom pre potreby vytvorenia dlhodobej koncepcie chovu a program ďalšieho rozvoja chovu. Práca je zameraná na analýzu jednotlivých parametrov a oblastí výroby ako sú: ekonomické, reprodukčné a produkčné parametre výroby.

V práci sme analyzovali plemennú a líniovú skladbu stáda kráv a jalovíc, úžitkovosť po jednotlivých býkoch, dojivosť podľa laktácií, dodávku mlieka, reprodukciu, výživu a techniku kŕmenia, ekonomiku výroby mlieka, personalistiku v chove hovädzieho dobytku, technologické vybavenie.

3 Materiál a metodika

3.1 Stanovenie čiastkových cieľov

Cieľom tejto bakalárskej práce je analýza súčasného stavu chovu HD v spoločnosti PD – GAMA Pavlovce nad Uhom. Na vypracovávaní sme vychádzali z nasledovných analýz :

3.1.1 Charakteristika podniku

3.1.2 Analýza stáda

3.1.3 Analýza dodávky mlieka

3.1.4 Analýza reprodukcie

3.1.5 Analýza výživy a kŕmenia

3.1.6 Ekonomická analýza

3.1.7 Produktivita práce v chove HD

3.1.8 Analýza technológie

3.1.9 Analýza personálneho obsadenia

3.1.10 Marketingovo – podnikateľská analýza

3.2 Materiál

Pri stanovení uvedených cieľov sme vychádzali z nasledujúcich podkladov :

- analýza stáda – evidenčné karty, záznam z bonitácie
- analýza dodávky mlieka – mesačné výkazy
- analýza reprodukcie – záznam o inseminácii od firmy Bioservis s.r.o Prešov
- analýza výživy a kŕmenia – informácie od zootechnika, vypracované vlastné kŕmne dávky
- ekonomická analýza – výkaz ziskov a strát, výsledovka a súvaha
- produktivita práce v chove HD – informácie od manažmentu podniku a zootechnika

-
- analýza technológie – na základe vlastnej obhliadky a informácií poskytnutých zootechnikom
 - analýza personálneho obsadenia – informácie poskytnuté manažmentom spoločnosti
 - marketingovo – podnikateľská analýza - informácie poskytnuté manažmentom spoločnosti

3.3 Metodický postup

Podnik sme popisovali a hodnotili hlavne z informácií ktoré nám poskytol manažment spoločnosti PD-GAMA Pavlovce nad Uhom. Vyhodnocovali sme pôdnoklimatické podmienky, rozlohu pozemkov na ktorých spoločnosť hospodári, celkové stavy zvierat.

Analýza stáda

Plemennú skladbu sme vyhodnocovali zo záznamov bonitácie pomocou podielu krvi holšteinského plemena a plemena slovenské strakaté a ich krížencov.

Vekovú štruktúru sme vyhodnocovali z kariet plemenníc podľa veku. Vek sme hodnotili od 1 – 9 rokov a viacej než 9 rokov a laktácie 1 – 9.

Podiel plemenníkov v plemennej štruktúre sme hodnotili počet kráv po 4 najpoužívanejších býkov, ktoré sme mali k dispozícií z bonitácie.

Analýza úžitkovosti – údaje boli čerpané z výsledkov KÚ ŠPP RP Prešov. Vychádzali sme z údajov podľa podielu žijúcich kráv na 1 – 5 laktácií a za všetky laktácie, kde sme vyhodnotili:

- počet uzavretých laktácií
- počet normovaných laktácií

-
- priemerný počet laktácií v dňoch
 - množstvo nadojeného mlieka v kg, tuku a bielkovín v %
 - vek pri prvom otelení

Reprodukčná analýza – vyhodnocovali sme ju na základe podkladov spoločnosti Bioservis s. r. o Prešov

Vyhodnocovali sme :

- Interval – počet dní medzi dátumom otelenia a prvej inseminácie. Požadovaná hodnota 42 – 60 dní.
- Inseminačný index – počet inseminácií potrebných na jednu zabreznutú plemennicu, na základe hodnoty inseminačného indexu hodnotíme plodnosť kráv.
 - veľmi dobrý do 1,5
 - dobrý 1,6 – 2,0
 - nevyhovujúci nad 2,0
- Servis perióda – počet dní medzi dátumom otelenia a oplodnenia
 - výborná do 80 dní
 - veľmi dobrá 81 – 100 dní
 - dobrá – 101 – 120 dní
 - zlá – nad 120 dní
- Medziobdobie – počet dní medzi dátumom otelenia a nasledujúceho otelenia, najvhodnejší a najpraktickejší ukazovateľ.
 - veľmi dobré do 375 dní
 - dobré 376 – 400 dní
 - vyhovujúce 401 – 430 dní
 - nevyhovujúce nad 430 dní

Analýza výživy – kvalita krmív bola hodnotená na základe výsledkov ktoré sme získali z rozborov objemových krmív.

Ekonomická analýza - Túto sme robili na základe výsledkov ekonomických rozborov nákladovosti chovu HD v podniku. Sledovali sme hlavne náklady podniku. Následné sme urobili porovnanie s parametrami VUEPP.

Produktivita práce – vyhodnocovali sme ju najmä na základe informácií poskytnuté zootechnikom.

Ustajňovacie objekty – pozornosť sme venovali hodnoteniu ustajňovacím objektom a technológií ktorá sa v týchto objektoch nachádza

4 Výsledky a diskusia

4.1 Charakteristika PD-GAMA Pavlovce nad Uhom

Poľnohospodárske družstvo GAMA so sídlom v Pavlovciach nad Uhom vzniklo v roku 1999. Už z názvu vyplýva, že je to tretie družstvo v tejto obci. Spoločnosť sa od začiatku zameriava na obhospodarovanie pasienkov a lúk, rozprestierajúcich sa vo východnej časti východoslovenskej roviny v Michalovskom okrese. Tieto lúky a pasienky sú zdrojom krmovín pre živočíšnu výrobu spoločnosti. Spoločnosť má viacerých majiteľov a pôda ktorú obrábajú patrí fyzickým osobám a Slovenskému pozemkovému fondu, od ktorých majú pôdu v dlhodobom nájme.

Chov hovädzieho dobytká bol v Pavlovciach nad Uhom do roku 2004 zameraný jednak na produkciu mlieka (130 dojníc), a tiež na produkciu mäsa (50 dojčiacich kráv). Po nástupe Ing. Vladimíra Ilka ako vedúceho zootechnika nastal obrat v produkčných cieľoch spoločnosti a chov hovädzieho dobytká sa preorientoval na produkciu mlieka.

Stádo už 2. rok zvyšuje svoju početnosť výhradne z vlastných zdrojov. Súčasný počet dojníc je cca 250. Predtým využívali nákup kráv i jalovíc. V stáde prebieha prevodné kríženie na slovenský strakatý dobytok. Kravy s vysokým podielom holšteinského plemena sú pripúšťané insemináčnymi dávkami plemenníkov holšteinského plemena. Situácia v živočíšnej výrobe bola donedávna zameraná okrem hovädzieho dobytká aj na produkciu bravčového mäsa a chov oviec plemena merino. Keďže situácia v živočíšnej výrobe bola pre spoločnosť nepriaznivá, tieto chovy boli zlikvidované.

Podnik hospodári na 2064 ha poľnohospodárskej plochy (z toho 1805 ha ornej pôdy, 228 ha TTP). Spoločnosť sa zameriava na rastlinnú a živočíšnu výrobu. V rastlinnej výrobe prevláda pestovanie obilnín, olejní a objemových krmív. Dopestované obilniny slúžia pre vlastnú potrebu, ale časť sa aj predáva a olejniný len na predaj. Z toho vyplýva, že rastlinná výroba je sebestačná. Živočíšna výroba je orientovaná na chov hovädzieho dobytká výrobu mlieka. Spoločnosť je ekonomicky samostatná, s uzavretým obratom stáda. Mechanizácia slúži pre potreby RV a ŽV.

Poľnohospodárska plocha leží v nadmorskej výške 105 – 108 m. Podľa dlhodobého priemeru je priemerná ročná teplota vzduchu 8,9 °C a vo vegetačnom

období (IV. – IX.) to je 16,1 °C Priemerná teplota v mimovegetačnom období (X. – III.) je 1,8 °C. Dlhodobý priemer úhrnu atmosférických zrážok je ročne 626,8 mm, z čoho za vegetačné obdobie pripadá 375,6 mm, teda skoro 60 %. Priemerné hodnoty relatívnej vlhkosti vzduchu vo vegetačnom období (IV. – IX.) sú 69 %. Väčšina pozemkov je situovaná na juh.

4.2 Analýza stáda dojníc

4.2.1. Veková štruktúra stáda

Stádo kráv na farme PD-GAMA Pavlovce nad Uhom podľa evidencie v počítači a na evidenčných kartách dojníc ma dobrú vekovú štruktúru.

V spoločnosti PD-GAMA je vekové zloženie kráv nasledovné: do 3 rokov je to 20,3%, od 3 do 5 rokov je to 52,5%, od 6 do 9 rokov je to 25,6% a nad 9 rokov je to 1,6%. Priemerný vek kráv v stáde je 4,33 roka, čo je dosť nízky, ako vyplýva z tabuľky, najpočetnejšia skupina 129 ks ma vek od 3 do 5 rokov. Priemerná laktácia na farme je 2,54, pričom najvyššie % kráv je na I. laktácií 36,6%, na druhej 19,9%, na tretej 16,7%, na štvrtej 15,0%, na piatej 7,3%. Na ostatných laktáciách je percentuálne vyjadrenie veľmi nízke. Priemerná laktácia v podniku je 2,54. Prehľad počtov je uvedený v nasledovných tabuľkách a grafoch :

Tab. č. 2

Štruktúra stáda kráv podľa veku:

Ukazovateľ	PD – Gama Pavlovce nad Uhom	
	ks	%
Vek do 3 rokov	50	20,3
Vek od 3 – 5 rokov	129	52,5
Vek od 6 – 9 rokov	63	25,6
Vek nad 9 rokov	4	1,6

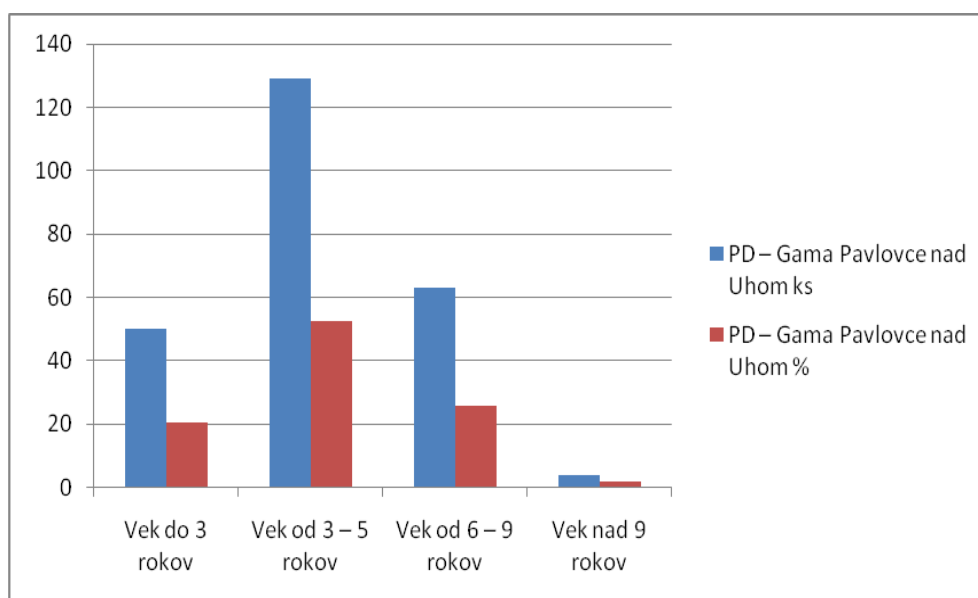
Tab. č. 3

Štruktúra stáda kráv podľa poradia laktácie:

Ukazovateľ	PD – Gama Pavlovce nad Úhom	
	ks	%
Laktácia I	90	36,6
Laktácia II	49	19,9
Laktácia III	41	16,7
Laktácia IV	37	15,0
Laktácia V	18	7,3
Laktácia VI	3	1,2

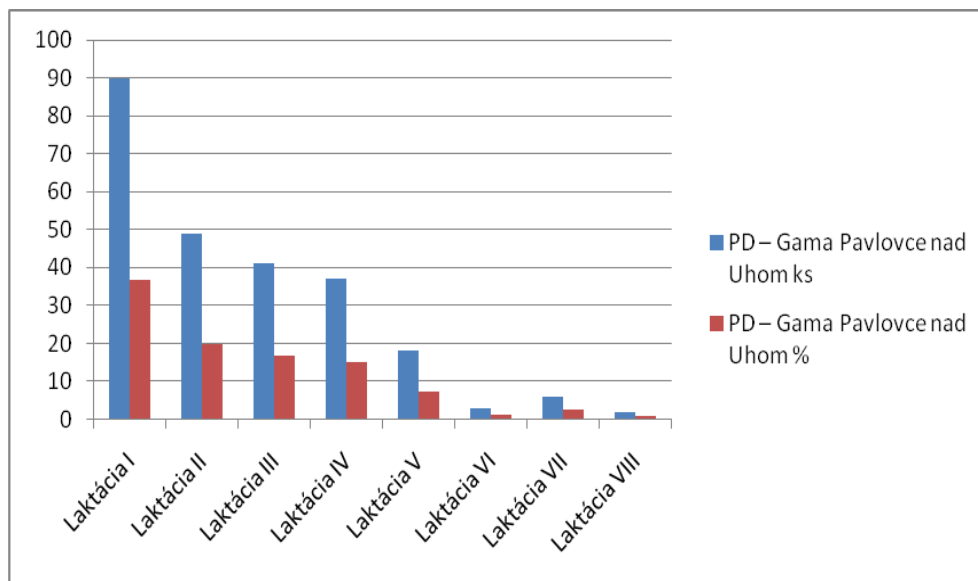
Graf č.1

Vek kráv na farme Pavlovce nad Úhom

Graf č.2

Zloženie stáda kráv podľa prebiehajúcej laktácie

Záver:

Ako vidieť z grafu stádo kráv na farme v Pavlovciach nad Uhom je na priemernej 2.54 laktácií. Najväčšia skupina kráv je na prvej laktácií 90 ks. Základný výber prvôtok vykonávame podľa vlastnej úžitkovosti za celú laktáciu. Prvôtoky sa z teľníka presúvajú do oddelenia prvôtok v produkčných maštaliach. Z hľadiska lepšej prípravy prvôtok v produkčnom období sa snaží zootechnik vytvárať menšie skupiny,.

4.2.2 Produkčná štruktúra stáda

Tabuľka č.4

Štruktúra žijúcich kráv zapojených do kontroly úžitkovosti – HD podľa dojivosti za posledné uzavreté laktácie

Mlieko v kg	do	350	400	450	500	550	600	650	700	750	800	850	900	950	1000
Poradie laktácie		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks	ks
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
I. laktácia	6	4	7	9	7	3	3	3			2	2			
	13,0	8,7	15,2	19,6	15,2	6,5	6,5	6,5	.	.	4,3	4,3	.	.	.
II a ďalšie laktácie	10	2	5	10	18	12	15	16	8	8	7	8	1	2	8
	7,7	1,5	3,8	7,7	13,8	9,2	11,5	12,3	6,2	6,2	5,4	6,2	0,8	1,5	6,2
Všetky laktácie	16	6	12	19	25	15	18	19	8	8	9	10	1	2	8
	9,1	3,4	6,8	10,8	14,2	8,5	10,2	10,8	4,5	4,5	5,1	5,7	0,6	1,1	4,5

Ako vidieť z tabuľky že 22 ks kráv dosahujú za všetky laktácie úžitkovosť pod 4000 kg mlieka. Uvedené dojnice znižujú hospodársky výsledok chovu kráv, pričom negatívne kompenzujú vysoko nadpriemernú produkciu 30 ks kráv dosahujúcich úžitkovosť nad 8000 kg mlieka za laktáciu. Najpočetnejšia skupina kráv zapojených do kontroly úžitkovosti sa je v pásme 5500 – 6500 kg mlieka.

V nasledujúcej tabuľke je uvedená analýza uzávierky KÚ posledných normovaných laktácií žijúcich kráv s uvedením množstva nadojeného mlieka, % tuku, % bielkovín a dĺžky medziobdobia za laktácie prvé až piate, druhé a ďalšie, spolu za všetky laktácie.

Tab. č. 5

Uzávierka Kontroly úžitkovosti posledných uzavretých normovaných laktácií žijúcich kráv na farme v Pavlovciach nad Uhom:

Laktácie	Počet uzavretých laktácií	Počet normovaných h laktácií		Priem. počet lakt. dni nor.	Mlieko kg normovane	Tuk %	Biel. %	Vek pri 1. MO
		ks	%	Lakt. dni cel.	celkom			
1.	46	39	84,78	303 347	5403 6001	4,61	3,24	28 mes. 4 dni
2.	52	49	94,23	299 344	6650 7315	4,35	3,26	401
3.	39	36	92,31	302 362	6907 7635	4,29	3,22	414
4.	24	22	91,67	298 368	6482 7286	4,38	3,17	411
5.	15	15	100,00	304 346	6122 6607	4,36	3,18	441
2. a ďalšie	130	122	93,85	300 354	6631 7317	4,34	3,22	412
Spolu:	176	161	91,48	301 352	6333 6998	4,40	3,22	412

Z tabuľky vyplýva, že najvyššiu dojnosť dosahujú dojnice na druhej a tretej laktácii s dobrým podielom tuku a dobrým podielom bielkovín na všetkých laktáciách.

Vek pri prvom otelení je 28 mesiacov a 4 dni čo je dosť vysoký a je spôsobený nedostatkami vo výžive pri odchove jalovíc. Kadečka (2002) píše, že jalovice na ktorých sa nešetří, sú rannejšie a je možné ich oteliť vo veku 23-25 mesiacov. Prvé oplodnenie v neskoršom veku je pre podnik nevýhodne, pretože sa to odráža na nízkej úžitkovosti, zvýšených nákladoch na udržiavanie stáda, spomaľuje tempo reprodukcie, brzdí rast výroby mlieka čo je pre podnik nežiaduce.

4.2.3 Plemenná a líniová skladba stáda kráv a jalovíc a jeho štruktúra

Tabuľka č.6

Plemenná skladba stáda kráv v KÚ podľa dedičného podielu

Plemeno		Podiel krvi v %				Spolu
		100 – 93,75	93,74 – 87,5	87,49 - 75	74,9 - 50	
Slov. strakaté	ks	81	.	22	37	140
	%	32,7	.	8,9	14,9	56,5
Pinzgau ské	ks
	%
Braunvieh	ks
	%
Mliekové červené	ks	.	2	3	2	7
	%	..	0,8	1,2	0,8	2,8
Mliekové čierne	ks	10	15	27	37	89
	%	4,0	6,0	10,9	14,9	35,9
Bez plemenného typu	ks	12
	%	4,8
Spolu	ks	248

	%					100,0
--	---	--	--	--	--	-------

Ako môžeme vidieť v tabuľke, na farme v Pavlovciach nad Uhom sa chova len 4% čistokrvného červeno-strakatého a čiernostrakatého mliekového dobytká plemena Holštejn, Štolc a et al. (1999) píše, že holštejské plemeno je dnes najprehľadnejším plemenom na mliekovú úžitkovosť. Ďalej môžeme vidieť, že v stáde prevláda mliekový typ dobytká a jeho krížencov. Krížence iných plemien SS tvoria podiel 56,5%.

Prehľad celkovej plemennej skladby chovaných kráv v spoločnosti PD-GAMA Pavlovce nad Uhom je nasledovný:

- Slovenský strakatý dobytok a jeho krížence 140 ks, čo je 56,5%
- Holštejský dobytok červeno-strakatý a jeho krížence 7 ks, čo je 2,8%
- Holštejský dobytok čierno-strakatý a jeho krížence 89 ks, čo je 35,9%

PD ide cestou budovania mliekového stáda, čomu prispôsobuje aj materiálne technické vybavenie svojej farmy a to rekonštrukciou objektov a a inštaláciou dojární.

Počet kráv podľa línie otca sú uvedené v tabuľke, ktorú sme zostavovali podľa počtu dcér – potomkov po otcoch ktoré sú zaradené do jednotlivých línií.

Tab.č. 7

Prehľad o zložení stáda žijúcich kráv podľa otcov do 7. laktácie v spoločnosti PD-GAMA Pavlovce nad Uhom:

Línia	Plemeno	1.	2.	3.	4. – 6.	7	Spolu
Ralbo	S	12	17				29
Rudolph	H	11	5	1			17
Paris	S R	1	3	6			10
Mountain	H		4	6	2		12
Helmut	S		1	5	7		13
Steg	S			6	2		8
Xirno	S				4	3	7
Valiant					3		

Ako môžeme vidieť z tabuľky najpočetnejšia skupina dcér je po plemenných býkoch Ralbo (29 ks), Rudolph (17 ks), Helmut (13ks), Mountain (12 ks).

4.2.4 Úžitkovosť po jednotlivých býkoch a dojnosť podľa laktácií

Zo záznamov ŠPÚ sú v nasledovných tabuľkách uvedené výsledky úžitkovosti po jednotlivých otcoch rozdelené do troch úsekov a to 100, 200 a 305 dňových ukončených a prebiehajúcich prvých laktáciách a tiež výsledky úžitkovosti po jednotlivých otcoch rozdelené do skupín na prvé, druhé a ostatné normované laktácie.

V tabuľke sú uvedené údaje o počte dcér, tuku v % a mlieku v kg po jednotlivých plemenných býkoch.

Tab. č. 8

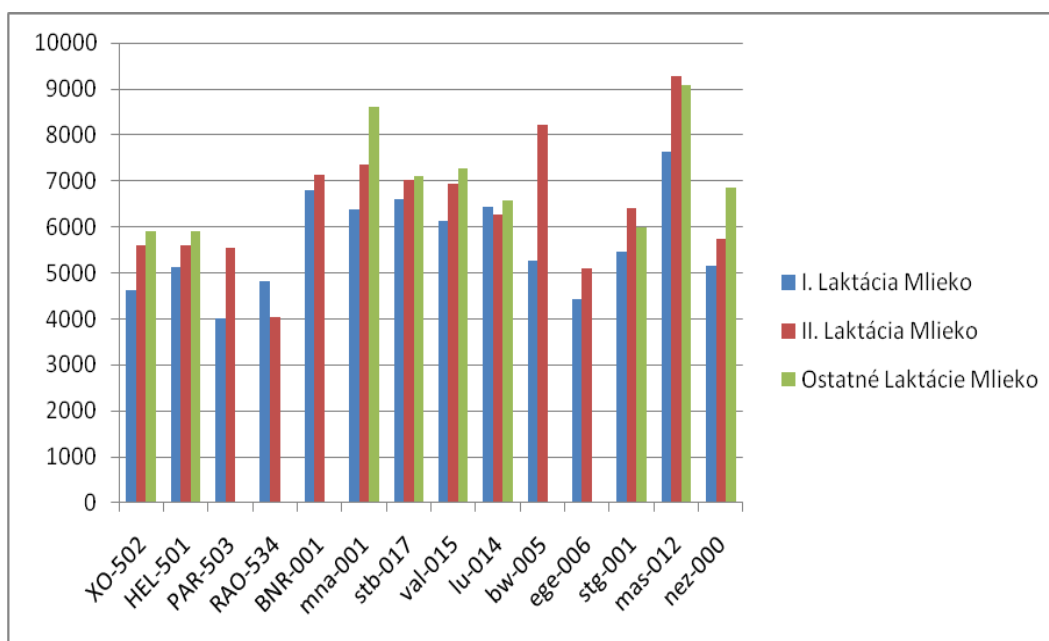
Prehľad o priemernej úžitkovosti kráv po jednotlivých býkoch za ukončené a prebiehajúce prvé laktácie:

Register	I .lakt			II. lakt			Ostatné		
	Býka	Poč.	Tuk	Mlieko	Poč.	Tuk	Mlieko	Poč.	Tuk
XO-502	6	4,2	4618	7	4,6	5601	7	4,6	5908
HEL-501	13	4,8	5113	13	4,6	5613	10	4,4	5900
PAR-503	7	4,8	4007	5	4,7	5535		4,4	
RAO-534	20	4,8	4827	1	4,6	4032		.	
BNR-001	3	4,6	6789	3	4,8	7133		.	
MNA-001	12	4,5	6376	11	4,4	7360	3	4,0	8623
STB-017	14	4,2	6593	14	4,5	7027	14	4,3	7116
VAL-015	3	4,0	6120	3	4,8	6951	3	4,4	7283

LU-014	3	4,7	6450	3	4,4	6265	3	4,1	6566
BW-005	3	4,8	5266	2	4,0	8215		.	
EGE-006	5	4,6	4417	5	4,5	5091		.	
STG-001	7	5,0	5470	7	4,6	6399	2	5,1	5983
MAS-012	3	5,2	7630	3	4,4	9266	1	4,2	9073
NEZ-000	3	4,2	5143	5	4,2	5735	5	4,7	6853

Graf č.3

Priemerná úžitkovosť žijúcich kráv-dcér po jednotlivých býkoch v Pavlovciach nad Uhom

Tab. č. 9

Prehľad o priemernej úžitkovosti kráv po jednotlivých býkoch za ukončené a prebiehajúce prvé laktácie na farme Pavlovce nad Uhom:

Register	100 dňové			200 dňové			305 dňové			
	Býka	Poč.	Tuk	Mlieko	Poč.	Tuk	Mlieko	Poč.	Tuk	Mlieko
PAR-503		1	5,2	1963	1	3,2	4380	5	4,4	5865

RAO-006	15	4,1	1724	7	4,3	3365	9	5,0	4906
RAO-534	9	4,4	1917	9	4,3	4142	27	4,7	4866
RAO-548	6	4,4	1558	4	4,4	2808			
REL-002	3	3,3	1345	2	3,8	2678			
RMN-004	2	3,8	1773	2	3,9	3776	3	4,4	2693
FOM-014	3	3,2	1875	2	4,0	3227	1	5,1	3709
MNA-001							4	4,4	6571
MTA-001	1	4,3	1476	1	4,7	3039	4	4,2	5602
RUH-005	10	3,9	2232	10	3,9	4672	11	4,3	7250

Z tabuľky môžeme vidieť, že na všetkých laktáciách najlepšiu úžitkovosť dosahujú dcéry po býkoch RUH-005, PAR-503, RAO-534. Najnižšiu úžitkovosť majú dcéry po býkoch REL-002, MTA-001

Tab. č. 10

Vyhodnotenie úžitkovosti prvôstok v rôznom veku pri otelení

Vek pri otelení	Počet prvôstok	100 lakt. dni			200 lakt. dni			305 lakt. Dni		
		mlieko kg	tuk %	BLK %	mlieko kg	tuk %	BLK %	mlieko kg	tuk %	BLK %
Do 24 mes.	3	1433	1,9 5	2,79	3227	3,9 5	3,08		.	.
Do 25. mes.	7	1227	4,5 0	3,04	2854	4,4 3	3,29		.	.
Do 26 mes.	11	1485	4,2 6	3,16	2469	4,4 2	3,16	4031	4,54	2,75
Do 27 mes.	20	1793	4,1 5	3,24	3891	4,2 2	3,23	6318	4,58	3,31
Do 28 mes.	10	1642	4,3 0	3,14	3341	4,1 2	3,22	5274	4,22	3,20
Do 29	5	2026	3,5	3,11	6269	3,2	2,97		.	.

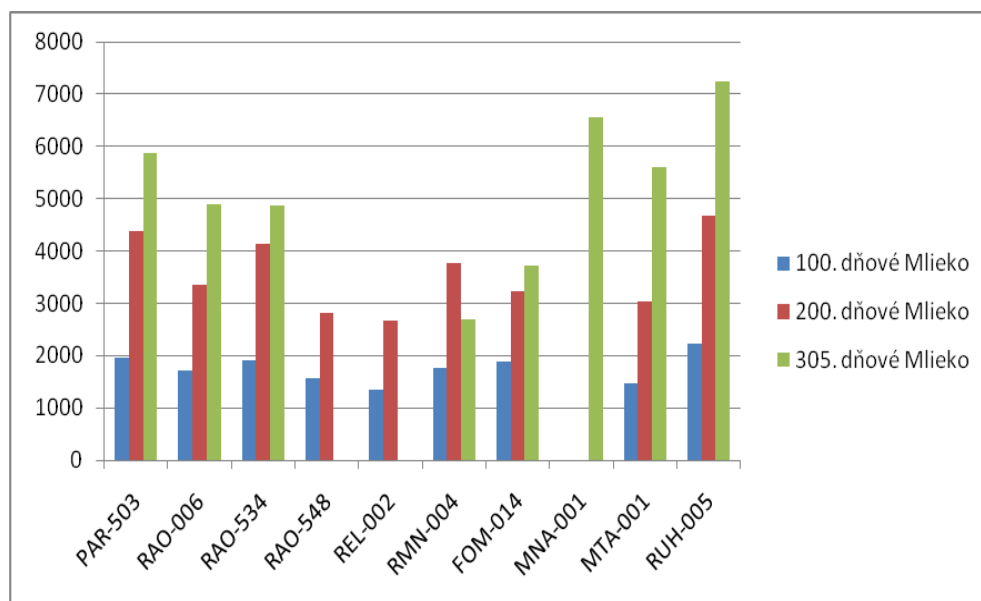
mes.			4			7				
Do 30 mes.	6	1939	3,48	2,97	4154	3,98	3,09			
> 30 mes.	28	2080	4,39	3,04	4261	4,14	3,23	6743	4,18	3,32
Priemer	90	1810	4,14	3,09	3807	4,13	3,20	6249	4,29	3,28

V tabuľke môžeme vidieť, že najvyššiu úžitkovosť dosiahli prvôstky otelené vo veku viac než 30 mesiacov a to 6743 kg mlieka pri počte kusov 28. Ďalšia najvyššia úžitkovosť bola dosiahnutá prvôstkami vo veku do 27 mesiacov veku a to 6318 kg mlieka pri počte kusov 20.

Z dosiahnutých výsledkov môžeme konštatovať, že prvôstky sa telia dosť neskoro.

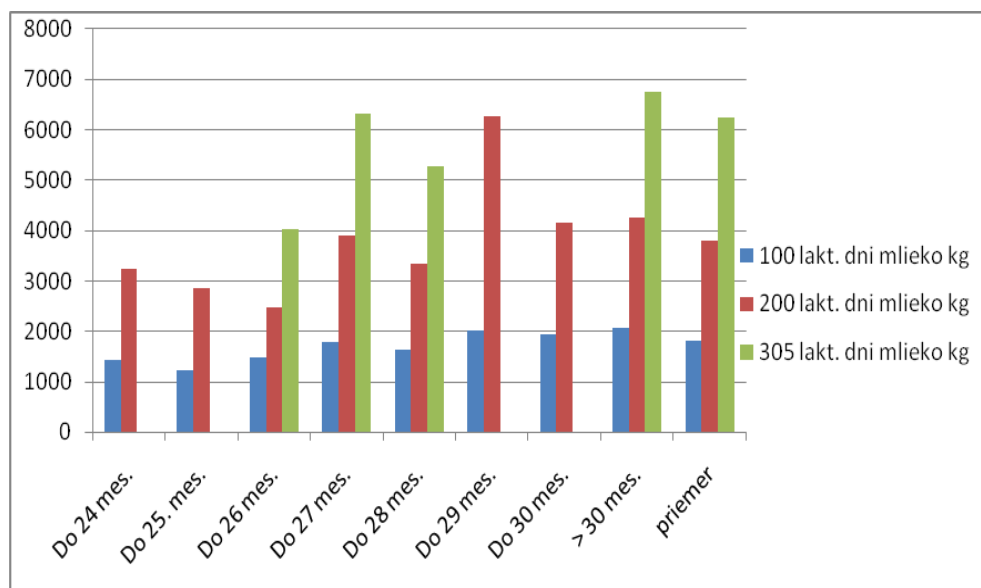
Graf. č. 4

Vyhodnotenie úžitkovosti prvôstok v rôznom veku pri otelení:

Graf č.5

Vyhodnotenie úžitkovosti prvôstok podľa veku otelenia

4.3 Analýza dodávky mlieka

Produkciu mlieka a pôrody od januára 2009 do decembra 2009 z podniku Pavlovce nad Uhom uvádzam v nižšie uvedenej tabuľke.

Tab. č. 11

Dodávka mlieka za jednotlivé mesiace, počet pôrodov v mesiaci + realizačná cena:

Mesiac	PD-Gama Pavlovce nad Uhom		Priemerná realizačná cena v eurách
	pôrody	dodávka	
I.	34	97 314	0,23
II.	15	87 625	0,20
III.	21	96 150	0,18
IV.	16	100 445	0,16
V.	21	112 864	0,17

VI.	14	107 858	0,17
VII.	18	106 278	0,18
VIII.	18	102 246	0,19
IX.	15	100 474	0,21
X.	4	100 140	0,21
XI.	23	88 724	0,23
XII.	23	95416	0,25
Spolu	222	1195533	0,20

Rozdiely v počte otelení v jednotlivých mesiacoch nijako výrazne neovplyvňujú výšku dodávky mlieka a pôrody sú pomerne rovnomerné rozdelené v jednotlivých mesiacoch, až na január kde je pôrodnosť podstatne vyššia.

Záver :

V spoločnosti Pavlovce nad Uhom je dodávka mlieka vyrovnaná počas celého roka. Najvyššia dodávka mlieka sa dosiahla v 5. mesiaci kde dosiahla 112 864 kg mlieka a naopak najnižšia v 2. mesiaci kde to bolo 87 625 kg mlieka. Spoločnosť ma dobre zvládnutú pôrodnosť. Priemerná realizačná cena mlieka bola 0,20,-eur/liter.

4.4 Analýza reprodukcie

Vyhľadávanie rujných plemenníc vykonáva zootechník a príslušný personál. V oblasti reprodukcie spoločnosť spolupracuje s dvoma firmami a to : Bioservis s. r. o Prešov a Insema s. r. o Lučenec. Prehľad výsledkov o inseminácií uvádzam v tabuľke:

Tab. č. 12

Výsledky inseminácie

Celková teľnosť kráv	34 %
Index teľnosti	2,35
Inseminačný interval	88
Priemerná servis perióda	140
medziobdobie	421 dní

Jalovice sa telia vo veku 28 mesiacov a 4 dni čo je dosť neskoro, čo je podľa zootechnika spôsobené nedostatkami vo výžive. Inseminačný interval je priemerný 88, servis perióda je zlá 140, index teľnosti je 2,35 čo je nevyhovujúci, Plesník a kol. 1977 hovorí, že priemerný inseminačný index v našich chovoch sa pohybuje v hraniciach 1,8-2,0, medziobdobie je 421 dní čo je vyhovujúce.

Záver:

Medziobdobie je dosť vysoké, servis perióda je zlá čo nasvedčuje tomu, že v stáde sú určité problémy, ktoré sa v podniku budú snažiť vo vlastnom záujme odstrániť, pretože rentabilita podniku závisí od produkcie teliat. Kravy, ktoré majú problém s teľnosťou je potrebné vyšetriť veterinárom a následne liečiť. Podľa Cesnaka (2005) úroveň reprodukcie dojnic podmieňuje ekonomiku chovu.

4.5 Analýza výživy a techniky kŕmenia

V záujme každého chovateľa by malo byť využívanie úžitkových vlastností pri všetkých druhoch a kategóriách zvierat. Je potrebné poznať požiadavky zvierat a zabezpečiť dostatočné množstvo krmív v požadovanej kvalite. Jednou zo základných podmienok pre využívanie potenciálnych vlastností zvierat, pri výrobe živočíšnych produktov je snaha zabezpečiť dostatočné množstvo krmív. Polák a Čunderlíková (2005) tvrdia, že správna výživa vyžaduje nielen prísun živín v normovanej úrovni, ale aj zodpovedajúcu štruktúru kŕmnych dávok. Pod správnu výživou hospodárskych zvierat rozumieme neustály prísun energie a živín do organizmu zvierat, pretože

energia, N-látky a mnohé ďalšie živiny sú nenahraditeľné a zvieratám ich musíme dávať každý deň vo forme krmív buď to vyrobené alebo kúpene. Potrebu objemových krmív vyjadrujeme v skrámitelnej sušine alebo v konkrétnych druhoch krmív. Potreba krmív vyjadrená v sušine je pomocným ukazovateľom pri výpočte množstva objemových krmív. Jednotlivé druhy krmív sa na sušinu prepočítavajú podľa stanoveného obsahu sušiny. V období, keď nemáme k dispozícii aktuálne rozboru krmív, môžeme pri prepočtoch jednotlivých druhov krmív na sušinu použiť stanovené koeficienty.

Spoločnosť PD-GAMA Pavlovce nad Uhom nemá k dispozícii aktuálne rozboru krmív z dôvodu skresania finančných prostriedkov, preto musíme vychádzať len z hodnôt jednotlivých krmív. V zimnom období je krmná dávka zložená z kukuričnej siláže, lucernovej senáže a sena, Gallo (2005) hovorí, že základom krmných dávok vysokoúžitkových dojníc sú trávne siláže. Krmivo sa pripravuje v prípravovni KD, kde sa všetky krmiva dôkladne premiešajú. Takto vzniknutá KD sa nakladá do krmneho vozu a podáva jednotlivým kravám podľa stupňa laktácie a výšky úžitkovosti.

Tab. č. 13

Krmná dávka

Krmná dávka	Počet zvierat	Krmivo na 1 kus v kg
Krmná dávka – kravy		
✓ kukuričná siláž	96	17
✓ lucernová senáž	96	12
✓ seno	96	2
Krmná dávka – jalovice		
✓ kukuričná siláž	52	0
✓ lucernová senáž	52	15
✓ seno	52	3
Krmná dávka – teľatá		
✓ seno	105	2,5

Záver:

Kukuričná siláž bola naskladnená do silážnych priestorov, následne bola zakrytá fóliou. Táto fólia je na mnohých miestach poškodená tak dochádza k nežiaducim fermentačným procesom a k vzniku plesni, čím je siláž znehodnotená a nemá požadovanú kvalitu. Podnik z dôvodu šetrenia finančných prostriedkov nedáva priebežné robiť chemické rozbery krmív, čo nepriaznivo ovplyvňuje kvalitu krmných dávok.

4.6 Ekonomika výroby mlieka

Položky zo zostavy k 1.1.2009

Tab. č. 14

Náklady a tržby v chove dojníc v roku 2009 v EUR.

Vlastné náklady spolu:		PD-GAMA Pavlovce nad Uhom	% z nákladov
		606 339	
Náklady- z toho :	Krmiva vlastné	148 821	24,5
	Krmiva nakúpené	62 599	10,3
	Služby	18 680	3
	Lieky	15 930	2,6
	Mzdové	63 840	10,5
	Odpisy zvierat	47 885	7,9
	Odpisy HM	87 121	14,4
	Náklady spolu	444 876	
Náklady na réžiu:	Réžia ŽV	16 684	2,8

	Réžia spr. pod.	61 879	10,2
	Réžia spolu	78 563	13
Tržby :	ŽV spolu	599 567	
Z toho:	Predaj mlieka	243 333	40
Výkon:	Zisk – Strata	+57 457	
	Počet krmných dní	87 455	
	Výroba/predaj mlieka	394 526 243 333	

Percentuálne zastúpenie jednotlivých nákladových položiek na 1 kg mlieka (v SR rok 2008, pri 132 podnikoch):

Tab. č. 15

Tabuľka nákladov na 100 KD (VUEPP, 2008) v SK

Ukazovateľ	SR	v %	Kukuričná	v%
Krmivá stelivá nakúpené	2733	12,65	2822	12,0
krmivá stelivá vlastné	6067	28,09	7617	32,4
Liečivá a dezinfekčný materiál	318	1,47	358	1,5
Ostatný priamy materiál	554	2,56	653	2,77
Mzda a odmeny priame	1741	8,06	1666	7,08
Sociálne náklady	606	2,8	584	2,48
Opravy a udržiavanie	274	1,26	230	0,97
Odpisy HIM	939	4,34	811	3,45
Odpisy zvierat	1859	8,6	1870	7,95
Plemenárske a veterinárne služby	660	3,0	825	3,5
Ostatné priame náklady a služby	800	3,7	732	3,11
Náklady pomocných činností	1812	8,39	1551	6,6
Zníženie nákladov o zúčtované výnosy	-5	-0,02	0	0
Priame náklady spolu	18358	85	19746	84,03

Réžia výrobná	1845	8,5	2443	10,39
Réžia správna	1393	6,45	1309	5,57
VN na 100 KD	21596	100	23498	100

Spoločnosť za rok 2009 zaznamenala zisk 57 457,- EUR. Cieľom spoločnosti bolo znížiť nákladovosť niektorých položiek z dôvodu pretrvávajúcej finančnej krízy. Nákladovosť niektorých položiek sa znížiť nadala, a to napr. zdražovanie vstupov do výroby, čo spôsobuje nárast VN na liter mlieka nad jeho realizačnú cenu. Tyleček (2002) píše, že vo výrobných nákladoch u HD dominujú náklady na výživu. Voľné ustajnenie zvierat sa vyznačuje vysokou produktivitou práce s nižším podielom živej práce. Úspora na živej práci, ktorá sa podieľa na znižovaní podielu mzdových nákladov, nie je vždy sprevádzaná poklesom nákladov na výrobu 1 kg mlieka. Dôvodom toho je nižšia dojnosť kráv. Porovnaním jednotlivých nákladových položiek a položiek v podnikoch hospodáriacich v zemiakarskej oblasti a s priemerom na Slovensku sme vyhodnotili, že spoločnosť dosiahla %-alne nižšie náklady v položke nakúpené steliva krmiva o 2,35 % , krmivá steliva vlastné sú nižšie o 7,9 % , Vajda, Maskaľová, Mitřík, 2004 tvrdia, že náklady na kŕmenie by mali predstavovať 50-60% z celkových nákladov. Náklady na réžiu sú nižšie o 2,96 % ale naopak lieky náklady sú vyššie o 1,1 %, vyššie náklady boli dosiahnuté aj v položke mzdové náklady o 3,42 %. Vyššie náklady v položke mzdy oproti priemeru na Slovensku môžu svedčiť o nižšej produktivite práce , ktorá je zapríčinená nízkou technologickou vybavenosťou a značným fyzickým a morálnym opotrebením ustajňovacích objektov.

Záver:

V súčasnosti podniky zamerané na výrobu mlieka len ťažko dosahujú zisk. Podľa Ubrežiovej a Gálíka (1999) je rentabilita výroby mlieka ovplyvnená celou radou faktorou, v prvom rade technológiou ustajnenia a kŕmením kráv. Jedným z dôvodov môže byť slabá podpora štátu vo forme dotácií a odlišné ekonomické podmienky, než tomu bolo v minulosti. Vedenie spoločnosti v poslednej dobe investovalo finančné prostriedky do chovu dojníc a preto sa očakáva vyššia úžitkovosť, produktivita práce

a zvyšujúca sa rentabilita chovu. Základným ukazovateľom rentability výroby mlieka je miera rentability.

4.7 Zhodnotenie technologického vybavenia farmy

Tab. č. 16

Technologické vybavenie

Maštal'	Kapacita ustajnenia	Dojenie	Technológia odstraň. hnoja	Kŕmenie	Ustajnenie	Chladenie mlieka
Teľatník	100	X	traktor s radlicou	napájaci automat + ručne	voľne	X
Odchov ml. dobytky	80	X	traktor s radlicou	napájaco automat + ručne	voľne	X
kravín + pôrodná	K-106	do potrubia	traktor s radlicou	kŕmny voz + ručne	voľne	chladnička
Maštal' pre vysokoteľné jalovice	100	X	traktor s radlicou	kŕmny voz ručne	voľne	X
Reprodukčná maštal'	100	X	traktor s radlicou	kŕmny voz + ručne	voľne	x

Záver:

Technologické vybavenie na farme je dost' opotrebované a to fyzicky aj morálne. Na farme sa dojí do potrubia. Dojareň značky Boumatic-Xpressway ma cca 10 rokov a je americkej produkcie. Zakladanie krmiva sa robí zväčša ručne a odstraňovanie maštalného hnoja sa robí traktorom s radlicou – Valtra.

4.8 Analýza produktivity práce

Spoločnosť PD-GAMA Pavlovce nad Uhom ma nasledovné zloženie manažmentu a to predseda ktorý ma na starosti vedenie podniku, dvaja zootechnici, z ktorých jeden ma na starosti iba prácu z dobytkom a druhý vedenie všetkej evidencie a prácu z dobytkom. Pracovníci vo výrobe pozostávajú z 2 kŕmičov, 3 strážnikov, 4 dojičiek, 2 traktoristi. Starostlivosť o 246 ks hovädzieho dobytku ma 13 pracovníkov, pričom na jedného pracovníka pripadá v priemere 19 ks. Podnik v roku 2009 vyrobil 1 195 533 litrov mlieka, pričom dodávka bola 1 150 248 litrov mlieka. Na jedného pracovníka pripadá 91 964 litrov mlieka čo predstavuje 18 393.- EUR tržieb na priameho pracovníka za rok. Priemerná realizačná cena mlieka v roku 2009 bola 0.20.- eura/liter.

4.9 Marketingovo-podnikateľská (SWOT) analýza chovu HD v spoločnosti PD-GAMA Pavlovce nad Uhom.

Odvetvová SWOT – analýza chovu dojníc:

a) Silné stránky odvetvia

- dostatok ustajňovacích objektov a skladov objemových krmív , aj keď su nutné rekonštrukcie z dôvodu opotrebenia
- umiestnenie podniku v produkčnej oblasti s dlhodobou tradíciou chovu hovädzieho dobytku
- celoročné zabezpečenie cash flow z predaja mlieka, vyradených zvierat, odpredaných býčkov a teliat
- blízkosť značného odbytišťa produktov
- ambiciózne vedenie podniku

-
- z odvetvového aj podnikového aspektu výhodná väzba na rastlinnú výrobu cez produkciu maštalného hnoja a transformáciu časti rastlinnej produkcie
 - dostatok pracovných síl v mieste podniku

b) Slabé stránky odvetvia

- konkurencia výrobcov mlieka v relatívne blízkom okolí
- nezodpovedajúca úroveň výživy
- nevyhovujúce reprodukčné ukazovatele
- nutnosť denného zvozu produkcie
- vysoká morálna aj technická opotrebovanosť objektov pre chov HD

c) Možnosti

- investovať do genetiky a súčasne kultivovať a dlhodobo unifikovať stádo jasnou šľachtiteľskou koncepciou
- vytvoriť stratégiu výroby využívajúcu stav pôdneho fondu, dostupnosť lacných objemových krmív v ideálnej kombinácii kukuričnej siláže, lucernovej siláže
- zmeniť stratégiu krmovinárstva a výživy v chove HD, technologickú disciplínu konzervovania bielkovinových a glycidových siláži, znížiť podiel nakupovaných krmív a komponentov
- vytvoriť moderné technologické postupy pre chov jednotlivých kategórií HD s využitím rekonštrukcie objektov a technológie na jednoduché voľné ustajnenie s mobilnými linkami
- preškoliť personál
- vytvoriť kultúrne pracovné podmienky pre pracovníkov a primerané životné prostredie pre zvieratá

d) Riziká

- monopolné postavenie odberateľa mlieka v regióne, závislosť na cudzích zvozných prostriedkoch
- možnosť nenávýšenia kvôty mlieka

-
- možnosť zmeny vládnej politiky vo vzťahu k podmienkam realizácie mlieka

Produktová SWOT – analýza (mlieko)

Hlavný trhový produkt : surové kravské mlieko

(Vedľajšie produkty: maštalný hnoj, mliečne býčky na výkrm, brakované zvieratá, vysokoteľné jalovice).

a) Silné stránky

- celoročný cash flow
- zabezpečený odbyt

b) Slabé stránky

- nutnosť denného odbytu
- odkázanosť na cudzí transport
- praktický nemožnosť priameho spracovania a realizácie vo vlastných predajniach
- vysoká hygienická a zdravotná náročnosť

c) Možnosti

- možnosť efektívnejšej výroby (10-12 l z objemových krmív)
- zaviesť riadenie ekonomiky výroby a tvorby zisku, sprísniť účtovníctvo

d) Riziká

- monopolny odberateľ
- možné zmeny v regulácií cien

5 Návrh využitia výsledkov v praxi

Na základe analýzy chovu je možné chovateľovi odporučiť pre tvorbu koncepcie ďalšieho rozvoja chovu nasledovné ciele:

- a) pokračovať v podnikaní vo výrobe mlieka a postupne výrobu racionalizovať na základe využitia „silných stránok“ a „príležitostí“ definovaných v SWOT analýze
- b) dosiahnuť úžitkovosť dojníc nad úroveň 8000 kg mlieka za laktáciu.
- c) zlepšiť ekonomickú efektívnosť výroby mlieka.

Ak majú byť tieto dlhodobé ciele dosiahnuté je potrebné urobiť nasledovné zmeny v systéme výroby:

- a) sústrediť sa na dosiahnutie lepších ukazovateľov reprodukcie, doriešiť akútne problémy v reprodukcii, prepracovať systém odchovu jalovíc s dosiahnutím primeraný vek jalovíc pri prvom otelení.
- b) zabezpečiť nárast kvóty mlieka
- c) konsolidovať odchov teliat a jalovíc
- d) konsolidovať stratégiu výživy a výroby objemových krmív
- e) zabezpečiť zdravie jednotlivých kategórií dobytky, hlavne teliat do 2 mesiacov a produkčných dojníc
- f) zvýšiť produktivitu práce
- g) znížiť náklady na jednotku produkcie
- h) riešiť diverzifikáciu odbytu a závislosti od monopolného odberateľa

Záver

Cieľom tejto bakalárskej práce bolo analyzovať chov hovädzieho dobytku na PD-GAMA Pavlovce nad Uhom. Na analýzu boli použité údaje z evidencie majiteľa spoločnosti a kontroly úžitkovosti za rok 2009. Z jednotlivých analýz je možné vydedukovať nasledovne závery:

1. Priemerný vek kráv v spoločnosti PD-GAMA Pavlovce nad Uhom je 4,3 roka čo je dosť nízky, najpočetnejšia skupina kráv 129 ks ma vek od 3-5 rokov čo predstavuje 52,2% z celkového počtu, vek od 6-9 rokov ma 63 ks čo je 25,6% a vek nad 9 rokov majú 4 ks čo je 1,6%. Priemerná laktácia stáda kráv je 2,54, pričom najvyššie % kráv je na I. laktácii 36,6%, na druhej 19,9%, na tretej 16,7%, na štvrtej 15,0%, na piatej 7,3%. Spoločnosť by sa mala snažiť zvýšiť vek kráv a takisto aj priemernú laktáciu v stáde čo by sa odzrkadlilo na produkčných a reprodukčných ukazovateľoch a ekonomike chovu, pretože každý chovateľ chce rentabilne hospodáriť.

2. Plemenná skladba kráv: Slovenské strakaté 140 ks čo je 56,5%, mliekové červené 7 ks čo je 2,7%, mliekové čierne 89 ks čo je 35,9% a dobytok bez plemenného typu 12 ks čo je 4,8%.

3. Analýza dodávky mlieka – rozdiely v počte otelení v jednotlivých mesiacoch nijako výrazne neovplyvňujú výšku dodávky mlieka a pôrody sú pomerne dobré rozdelené v jednotlivých mesiacoch, až na január kde je pôrodnosť podstatne vyššia. Najvyššia dodávka mlieka bola v mesiaci máj – 112 864 kg mlieka a naopak najnižšia v mesiaci február kde to bolo 87 625 kg mlieka.

4. Analýza reprodukcie – z reprodukčnej analýzy môžeme konštatovať, že medziobdobie je vyhovujúce (421 dní), servis perióda je zlá (140 dní). Po zlepšení niektorých organizačných opatrení by sa mali tieto ukazovatele zlepšiť, lebo v reprodukcií základného stáda sú značné problémy.

5. Analýza výživy a techniky kŕmenia – spoločnosť PD-GAMA Pavlovce nad Uhom nemá k dispozícii aktuálny rozbor krmív, čo hodnotíme ako negatívum.

6. Ekonomika výroby mlieka je na celkom dobrej úrovni, o čo sa zaslúžili najmä zootechnici svojím poctivým prístupom k práci.

7. Analýza technologického vybavenia poukazuje na to, že spoločnosť sa snaží modernizovať a rekonštruovať technologické vybavenie, čo je dosť finančné náročné.

V nasledujúcich rokoch by sa to malo odzrkadliť na stále sa zlepšujúcich výsledkoch a tiež zvyšovaní produktivity práce-

8. Analýza produktivity práce – z personálneho obsadenia vyplýva, že o 246 ks hovädzieho dobytku sa stará 13 pracovníkov, pričom na jedného pracovníka pripadá v priemere 19 ks. Podnik vyrobil 1 195 533 kg mlieka, na jedného pracovníka pripadá 91 946 kg mlieka. Priemerná realizačná cena mlieka v roku 2009 bola 0,20,- eura/liter. Spoločnosť chce v budúcich rokoch zvýšiť produkciu mlieka, čo si kladie za hlavnú prioritu.

5 Zoznam použitej literatúry

1. BAŇASOVÁ, J. – MIHINA, Š. – TANČIN, V. 2002. Význam dojiteľnosti v procese dojenja. In: Slovenský chov, roč. 7, 2002, č. 5, s. 20-21.
2. BÍREŠ, J. – CABADAJ, R. 2004. Súčasná pozícia veterinárneho lekára pre tvorbu produkčného zdravia u hovädzieho dobytká. In: Slovenský veterinársky časopis, roč. 29, 2004, č. 5, s. 6 – 7.
3. BOGDÁNYI, I. – ŠEBEJ, I. 1994. Praktické otázky selekcie, stratégie tvorby stáda požadovaného typu a úžitkovosti, práca so stádom. In: Praktická škola chovateľa hospodárskych zvierat, Lekcia 4. – hovädzí dobytok, Zemplínska Teplica, 18 –19. 10. 1994, s.33.
4. BROUČEK - MIHINA (2002) Požiadavky na ustajnenie teliat v búdkach. In: Slovenský chov, roč. 7,2002, č. 11 st. 28-29
5. CANALI, E. – FALLON, P. – LIDFORS, L. – MENTECA, X. – SUNDRUM, A. 2001. Type of flore and pathology – conclusion. In: The welfare of cattle kept for breed production. 2001, 149 s.
6. CESNAK, P. 2005. Reprodukcia dojníc. In: Slovenský chov, roč. 10, 2005, č. 1, s. 16 a 18.
7. ČELECHOVSKÝ, M. 2002. Konzervovanie bielkovinových a polobielkovinových siláži. In: Slovenský chov, roč. 7, 2002, č. 5, s. 30.
8. DEBRECÉNI, O et al. 1995. Praktická príručka pre chovateľa hovädzieho dobytká. Nitra : SPU. 1995,180 s., ISBN 80-7137-256-0.
9. DEBRECÉNI, O. – BULLA, J. – STRAPÁK, P. a.i. 1997. Rekonštrukcia živočíšnej výroby a chov HD.
10. DEBRECÉNI, O. – BULLA, J. – ZIMMERMANN, L. a i. 1997. Súčasný stav a perspektívy Slovenského strakatého dobytká. In: Aktuální problémy šlechtění, zdraví, růstu a produkce skotu. České Budějovice: Scientific Pedagogical Publishing, 1997, s. 36 – 38.
11. DOLEŽAL, O. 2007. Efekty početnejšieho prihňania krmiva. In: Slovenský cov, roč. 12, 2007, č. 5, s. 19.
12. DOLEŽAL, P. – ZEMAN, L. 2005a. Složení krmné dávky a její vliv na obsah mléčných složek. In: Náš chov, roč. 65, 2005, č. 11, s. P22-P24, ISSN 0027-8068.

-
13. FLATNITZER, F. 2002. Zabezpečenie energie pre vysokoúžitkové dojnice v prvých 100 dňoch laktácie. In: Hovädzí dobytok v novom miléniu. Nitra : SPU, 2002, s. 11-12, ISBN 80-8069-066-9
 14. GALLO, M. 2005. Zberať v skoršej vegetačnej fáze. In: Slovenský chov, roč. 10, 2005, č. 3, s. 16 -1 8.
 15. GRAFENAU, P. – PIVKO, J. – GRAFENAU, P. ml. 2005. Intenzívna starostlivosť o reprodukciu kráv – základ dosiahnutia dobrých výsledkov : Starostlivosť netreba nechávať na náhodu. In: Slovenský chov, roč.10, 2005, č. 10, s. 46-47, ISSN 1335-1990.
 16. HRUŠOVSKÝ, B.2000. Zelená abeceda. Bratislava : Promédia, 2000, s. 313. ISBN 80-967570-0-9.
 17. HUBA, J. a.i.1997. Vzťahy medzi ukazovateľmi plodnosti a produkciou mlieka za 305 – dňovú laktáciu. In: Journal of Farm Animal Science. Nitra: Výskumný ústav živočíšnej výroby,1997, s. 94 – 97.
 18. HUBA,J.-MACH,J.2005.Výskumný ústav živočíšnej výroby, Nitra Ministerstvo pôdohospodárstva SR,s.11-12.
 19. JÍLEK, F. – BERKA, T. 2002. Analýza reprodukčních ukazovatelů krav jako prostředek ke zlepšení jejich produkční výkonnosti. In: Zemědělské informace, Praha – Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2002, č. 1.s.42-44.
 20. KADEČKA, J. 2002. O čom uvažujú chovatelia mliekového dobytka. In: Slovenský chov, roč7,2002 č. 7, s. 18-20
 21. KADLEČÍK, O. 2003. Ochrana a udržovanie genofondu zvierat. Správa za účelovú činnosť, VÚŽV Nitra, 41 s.
 22. KOVÁČ, G. – MUDROŇ, P. 2002. Diagnostika nutričných problémov u hovädzieho dobytka. In: Hovädzí dobytok v novom miléniu. Nitra : SPU, 2002, s. 26-28, ISBN 80-8069-066-9.
 23. KOVÁČ, G. – NAGY, O. – SEIDEL, H. 2006. Preventívna diagnostika chorôb a kontrola zdravia v chovoch hovädzieho dobytka. In: Infovet, roč. 13, 2006, č. 1, s. 45, ISSN 1335-1907.
 24. KOŽUCH, J. – DUFKA, J. – FRELICH, J. 2005. Cieľom je 365 dňové medziobdobie. In: Slovenský chov, roč. 10, 2005, č. 4, s. 22
 25. KRAJŇÁK, P – ŠŤASTNÝ, P. 1993. Návod na cvičenia z reprodukcie HZ, VŠ Nitra, 1993, s. 137 – 144.
-

-
26. MITRÍK, T. - VAJDA, V. 1999. Actafyt. et zoot., 3, 1999, s. 70-74.
27. PAJTÁŠ, M. – BÍRO, D. – ŠIMKO, M. 2001. Výživa prežúvavcov. Nitra: SPU Nitra, 2001, 77 – 80 s. ISBN 80-7137-826-7.
28. PAŠKA, I. 1995. Integrovaná živočíšna výroba. VŠP : Nitra 1995, 47 a 60 s. 62
29. PLESNÍK, J. a. i. 1977. Chov hovädzieho dobytku. Bratislava: Príroda, 1977 s. 155 – 157, 450 – 452, 485 – 489.
30. POLÁK, M – ČUNDERLÍKOVÁ, M. 2005. Optimalizácia výživy dojníc v podhorských a horských oblastiach Slovenska, [online], [cit. 2005-11-16]. Dostupné na internete: <http://www.agroporadenstvo.sk/zv/hd/drobnosti/optim_vyzyvy.htm
31. RYBA, J. 1997. Výsledky kontroly úžitkovosti. In: Slovenský chov, 1997, č. 1, s. 6.
32. Sklenár – Mihina 1999, Využitie výpočtovej techniky pri návrhoch rekonštrukcií ustajňovacích objektov, IN: Moderná mechanizácia v poľnohospodárstve, roč. 4. 1999, č. 2, st. 22
33. SKŘIVÁNEK, M. 2007. Odchov teliat a jalovic. In: Slovenský chov, roč. 12, s. 15-20
34. SOMMER, A. 2003. Chov a výživa zvierat v trvalo udržateľnom poľnohospodárstve. In: Slovenský chov, roč. 8, 2003, č. 4, s. 25.
35. STRAPÁK, P. – RYBA, Š. 2003. Dojiteľnosť – významná nepriama úžitková vlastnosť v šľachtení hovädzieho dobytku. In: Slovenský chov, roč. 8, 2003, č. 12, s. 38-40.
36. ŠOTTÍK, J. 1998, Funkčné závislosti pri vetrení rekonštruovaných maštali. In: Slovenský chov, roč. 3, 1998, s. č. 8 st. 26
37. ŠŤASTNÝ – LACKOVÁ – LUKÁČ 1998, Praktická inseminácia kráv. In: Chovateľská príručka, Nitra: SPU, 1998, 27-28 s. ISBN 80-7137-507-1.
38. ŠŤASTNÝ, P. – LACKOVÁ, D. 2004. Praktická reprodukcia zvierat. Hovädzí dobytok. Nitra. 2004, 96 s., ISBN 80-969232-4-2.
39. ŠTOLC, L. a. i. 1999. Chov hospodárskych zvierat. Inštitút sociálnych vzťahů, 1999, 54-55 s. ISBN 80-213-0478-2
40. THOMPSON, J. – FREEMAN, A. E. – BERGER. P. J. 1981. Age of Dam and Maternal effects for dystocia in Holstein. In: J. Dairy Sci, Vol. 64, 1981, p. 1603-1609.
-

-
41. TYLEČEK, J. 2002. Optimalizáciou výživy k racionalizácii výroby hovädzieho dobytku. In: Hovädzí dobytok v novom miléniu. Nitra :SPU, s. 48, ISBN 80-8069-066-9.
42. UBREŽIOVÁ, I. – GÁLIK, R. 1999, Ekonomika výroby mlieka v ustajňovacích objektoch s rozdielnym systémom chovu dojníc. In: Slovenský chov, roč. 4, 1999, č. 3 s. 13-14.
43. VAJDA, V. – MASKALOVÁ, I. – MITRÍK, T. 2004. Systém hodnotenia výživy a produkčného zdravia dojníc na farme. In: Slovenský veterinárny časopis, roč. 19, 2004, č. 3, s. 24, ISSN 1335-0099
44. VAVRIŠÍNOVÁ, K. – STRAPÁK, P. – BULLA, J. a i. 2001. Hodnotenie dojiteľnosti rôznych plemien dobytku na Slovensku. In: Poľnohospodárstvo, roč. 47, 2001, č. 6, s.438-448.